

STAL

Stal, to najczęściej stosowany materiał konstrukcyjny, produkowane są z niej narzędzia, sprzęty i wiele innych elementów, które służą nam każdego dnia.

Rozejrzyj się po swoim pokoju lub mieszkaniu i znajdź 5 rzeczy, które są wykonane ze stali.¹

Stal to zdumiewający metal, który przybiera mnóstwo kształtów.

CO TO JEST STAL?

→ Stalą nazywa się cieplnie i plastycznie obrabiany stop żelaza, w którym zawartość węgla jest mniejsza od 2%.

Im więcej węgla w stali tym twardsza stal.

STOP ŻELAZA TO MIESZANINA ŻELAZA Z WĘGLEM ORAZ INNYMI PIERWIASTKAMI. NAUKOWO TAKĄ MIESZANINĘ NAZYWA SIĘ STOPEM ŻELAZA.

¹ podpowiedź, gdzie jeszcze ukrywa się stal znajdziesz w materiale poniżej.

GDZIE POWSTAJE STAL?

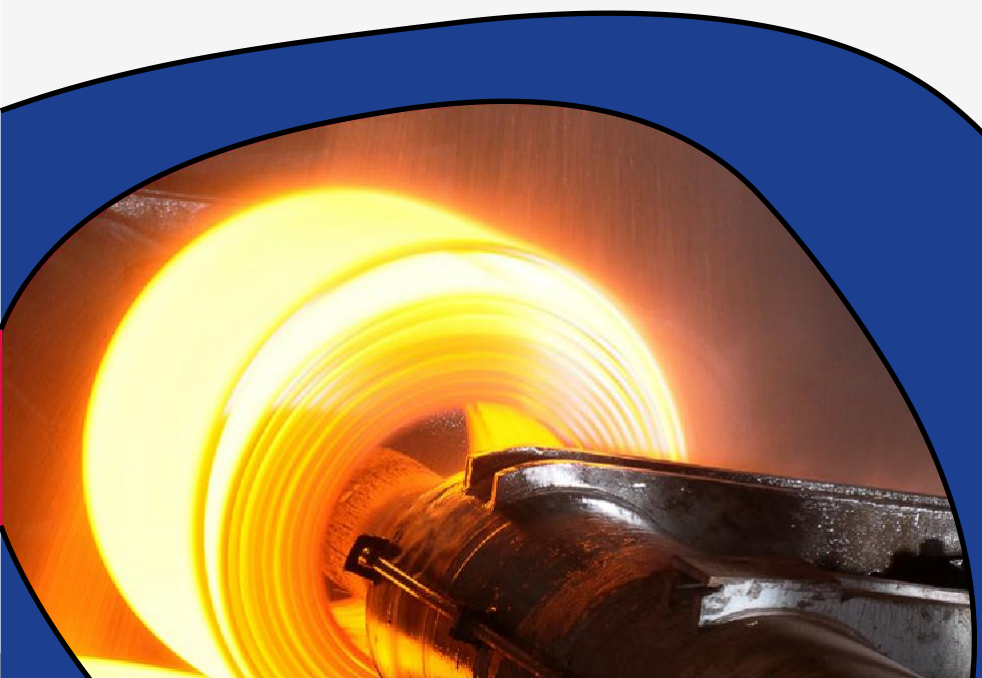
→ Stal powstaje w specjalnych „fabrykach” - hutach stali.

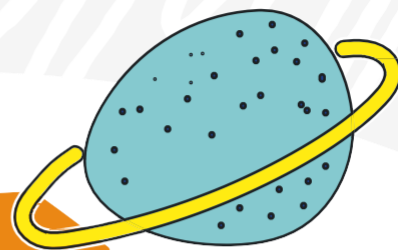
POLSKIE HUTY ROCZNIE
ZUŻYWAJĄ ŚREDNIO
2 MLN TON KOKSU DO
PRODUKCJI STALI.

JAK POWSTAJE STAL?

→ Do wyprodukowania stali potrzebne są: węgiel koksowy, ruda żelaza, wapień, złom stalowy, woda i powietrze. Niezbędna jest także wysoka temperatura.

Dobra jakość stali
oznacza trwałość
konstrukcji, do której
jej użyto, czyli auta,
mostu czy domu.

POWSTANIE STALI MOŻNA PODZIELIĆ NA KILKA ETAPÓW:

Wytapianie

proces ten ma miejsce w konwerterze lub w elektrycznym piecu łukowym. Do wielkiego pieca wkłada się rudę żelaza, koks oraz wapień, które stopiane są do postaci płynnego produktu (surówki żelaza). Surówka żelaza nie jest jeszcze gotowym produktem, ponieważ posiada w tym miejscu zbyt wiele zanieczyszczeń (za dużo węgla, za dużo innych pierwiastków) i trzeba będzie je usunąć w konwerterze tlenowym - to w nim powstaje płynna stal. Wsadem do konwertora tlenowego jest surówka żelaza oraz niewielka ilość złomu. Innym procesem produkcyjnym jest wytapianie stali w elektrycznym piecu łukowym, do którego materiałem wsadowym jest złom.

Rafinacja

jest to proces usuwania zanieczyszczeń. Na tym etapie do stopionego metalu dodaje się złom, żeby uzyskać odpowiednią temperaturę. Jest to kolejny etap produkcji stali - tzw. metalurgia pozapiecowa. Płynna stal z konwertora lub z elektrycznego pieca łukowego trafia do kadzi, w której uzupełniany jest skład chemiczny stali, regulowana jest temperatura stali, następuje odtlenienie i odsiarczenie.

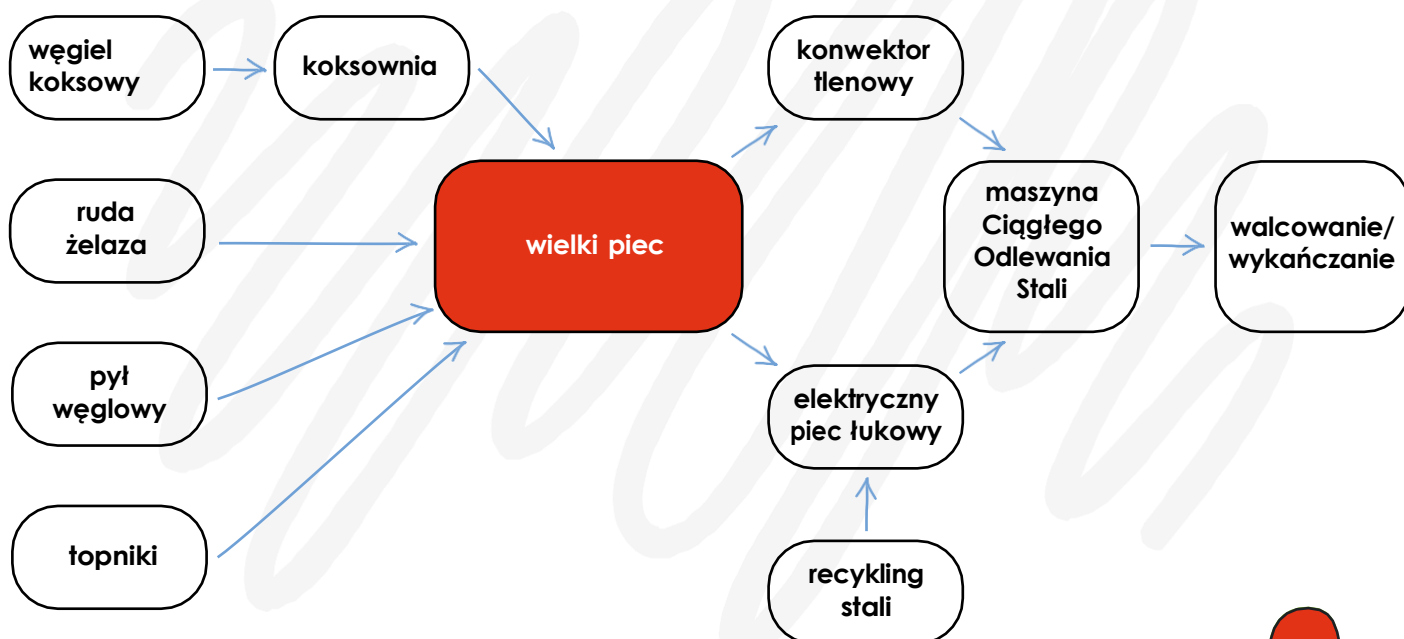
Odlewanie

po zakończeniu procesu rafinacji, ciekła stal trafia do urządzenia COS (Ciągłe Odlewanie Stali). Jest to ostatni etap wytwarzania stali. Płynna stal wlewana jest przez formy chłodzące (krystalizatory), dzięki czemu przybiera ona zadany kształt oraz rozpoczyna proces krzepnięcia. Taki odlew stalowy ma temperaturę ok. 1000 C.

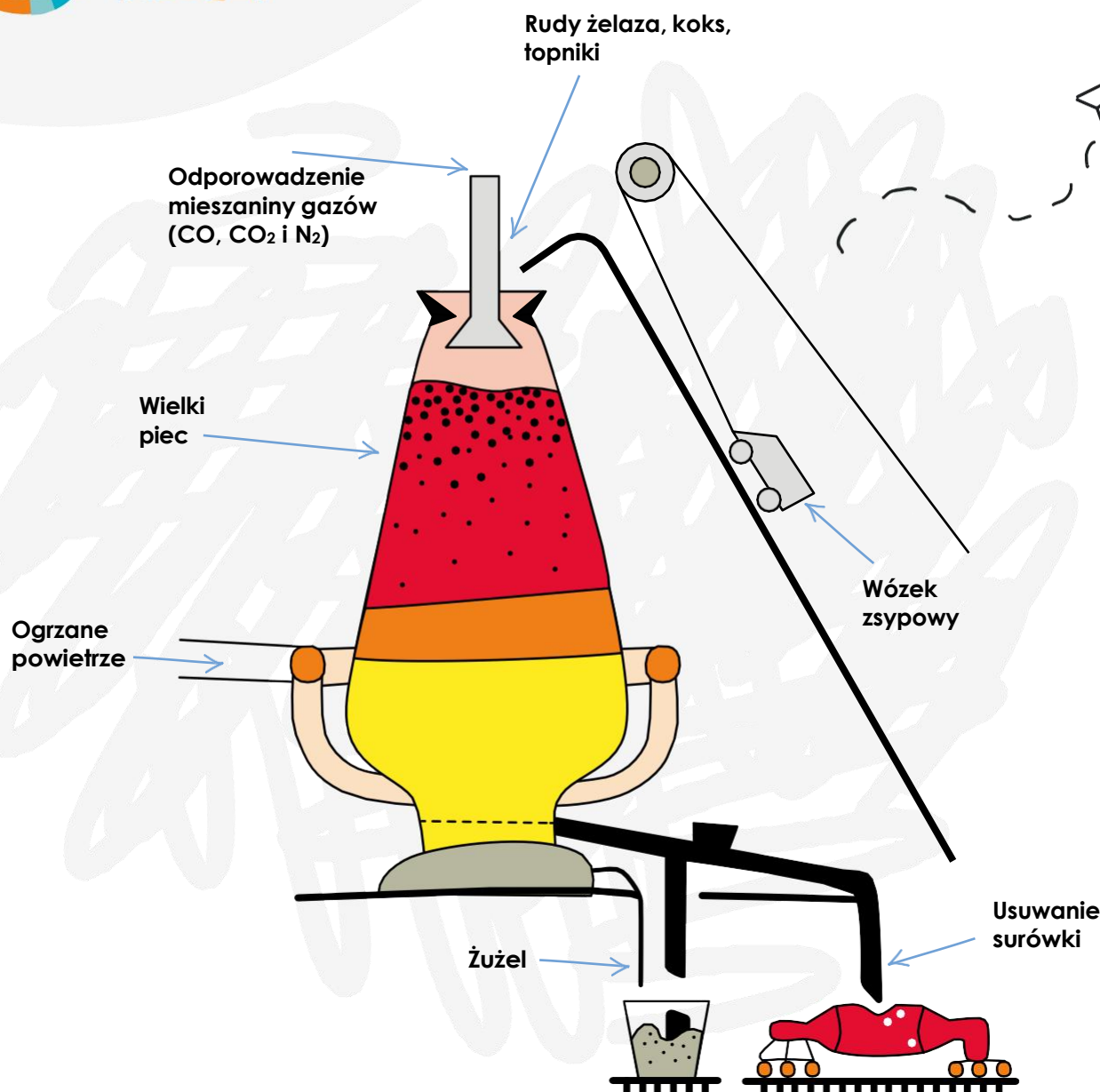
Walcowanie

wytworzona w powyższych procesach stal nie jest jeszcze gotowa do użytku. Należy jej nadać odpowiedni kształt i długość poprzez odpowiednią obróbkę plastyczną, dzięki czemu możemy uzyskać blachy, rury, kształtowniki czy pręty.

Proces produkcji stali

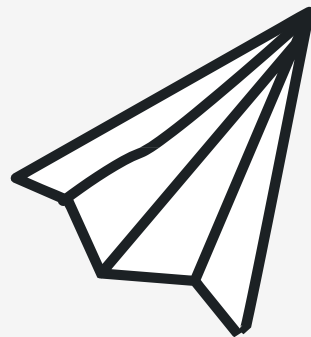
Proces wielkopiecowy pozostaje nadal dominującą technologią w produkcji stali

Jastrzębska Spółka Węglowa prowadzi działalność górnictw związaną w głównej mierze z eksploatacją węgla koksowego nazywanego też metalurgicznym. Węgiel ten, obok rudy żelaza jest niezbędnym surowcem służącym do produkcji stali, która pozostaje jednym z kluczowych materiałów wykorzystywanych w budownictwie, produkcji różnego rodzaju maszyn, statków, samochodów czy po prostu przedmiotów codziennego użytku. Jej zapotrzebowanie na całym świecie systematycznie wzrasta. Alternatywne technologie takie jak huty wodorowe, które mogłyby zastąpić koks przy jej produkcji na chwilę obecną są wysoce nieopłacalne.

Do wytworzenia
1 tony stali
potrzeba 400 kg
koku.

Do wyprodukowania
400 kg koku potrzeba
560 kg węgla koksowego.

→ **Chiny są niekwestionowanym liderem w produkcji stali na świecie.**

W 2023 roku Chiny wyprodukowały ponad połowę światowej stali, co czyni je najważniejszym graczem na tym rynku. Rynek stali w Chinach jest ogromny, a produkcja stali w tym kraju wynosi rocznie ponad miliard ton. Warto zaznaczyć, że chińscy producenci stali inwestują ogromne środki w nowoczesne technologie, co pozwala na zwiększenie efektywności produkcji i obniżenie kosztów.

Indie są drugim co do wielkości producentem stali na świecie. Produkcja stali w Indiach dynamicznie rośnie, a kraj ten ma ambitne plany, by w ciągu najbliższych lat zwiększyć swoje zdolności produkcyjne. Indie produkują rocznie około 120 milionów ton stali, co stanowi znaczącą część światowej produkcji.

Japonia to kolejny wiodący producent stali na świecie. Japońscy producenci stali są znani z wysokiej jakości swoich wyrobów oraz zaawansowanych technologii produkcji. Roczna produkcja stali w Japonii wynosi około 100 milionów ton. Japonia, mimo mniejszych zasobów naturalnych w porównaniu do Chin czy Indii, potrafi konkurować na rynku dzięki innowacyjności i efektywności produkcji.

Niemcy są największym producentem stali w Europie. Kraj ten produkuje rocznie około 40 milionów ton stali, co czyni go kluczowym graczem na europejskim rynku stali. Niemieccy producenci stali są znani z innowacyjności oraz wysokiej jakości swoich produktów.

Produkcja stali w Polsce wynosi rocznie około 10 milionów ton, co czyni Polskę ważnym graczem na europejskim rynku stali. Polska stal jest ceniona za swoją jakość i znajduje zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu, takich jak budownictwo, motoryzacja oraz produkcja maszyn.

Źródło: Stalmet

GDZIE UŻYWA SIĘ STALI?

Najczęściej w budownictwie jako konstrukcje stalowe przy budowie budynków oraz mostów. Stal może być wykorzystana w wielu innych gałęziach przemysłu. Można ją spotkać w:

**MONETACH, KTÓRE MAMY
W PORTFELU**

**WIATRAKACH
I PLATFORMACH MORSKICH**

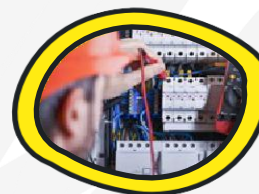
KADŁUBACH STATKÓW

**KUCHNI, RESTAURACJI
CZY OGÓLNIE POJĘTEJ
GASTRONOMII**

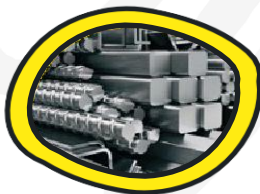
**KAROSERII
SAMOCHODÓW**

**INSTALACJACH
ELEKTRYCZNYCH**

**POKRYCIACH DACHÓW
I ELEWACJI JAKO
NP. BLACHODACHÓWKI**

**WYROBACH STALOWYCH:
BLACHY, PROFILE STALOWE,
PRĘTY, TAŚMY, ŚRUBY,
GWOŹDZIE, KABLE,
DRUTY, SPRĘŻYNY**

PUSZKACH DO KONSERW

FORTEPIANIE

(struny są zrobione z najwytrzymalszej stali i dzięki temu wydają piękne dźwięki)

SKALPELU

ELEMENTACH MEBLI

CZĘŚCIACH MASZYN

INFRASTRUKTURZE SIECIOWEJ, TRAKCYJNEJ, KOLEJOWEJ

ZBROJENIA BETONU

MOSTACH, KŁADKACH, HALACH

STALOWE WYROBY HUTNICZE

to m.in. pręty okrągłe, kwadratowe lub sześciokątne, rury okrągłe, profile zamknięte i otwarte (płaskowniki, kątowniki, ceowniki, teowniki, dwuteowniki), blachy.

W PRZEMYŚLE MASZYN BUDOWLANÝCH

używa się stali odpornej na ścieranie i produkuje rolki jezdne i napinające, ogniwa gaśnicowe, gaśnice, ostrza, tyłki ładowarek i inne.

W PRZEMYŚLE WYDOBYWCZYM

stosuje się blachy o podwyższonej granicy plastyczności, produkując z nich m.in. obudowy ścian dla przemysłu górniczego, konstrukcje budowlane.

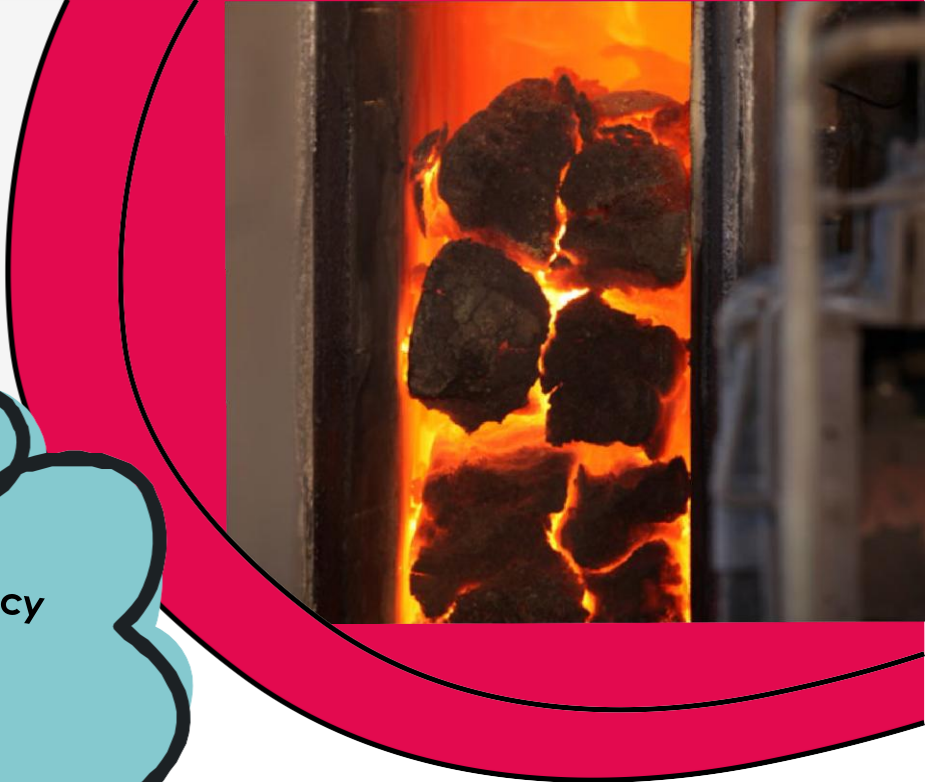
PRZEMYSŁ ENERGETYCZNY POTRZEBUJE BLACH ŻAROODPORNYCH

PRZEMYSŁ KOLEJOWY

używa blach ze stali stopowych, z mikrododatkiem boru, ulepszanych cieplnie na twardość 350 do 500HB

Pajęk z gatunku *Caerostis Darwini*, żyjący na Madagaskarze, wytwarza pajęczynę mocniejszą od stali, a nawet kevlaru, substancji 5 razy trwalszej od samej stali.²

Przed nastaniem ery żelaza, źródło stali stanowiły meteoryty, które na przestrzeni wieków lądowały na Ziemi. Z tego materiału wytwarzano broń.³

Stany Zjednoczone codziennie przetwarzają tyle stali, że można byłoby z niej wybudować 25 wież Eiffela oraz 71 Statui Wolności.⁴

Codziennie masz kontakt z stalą pijąc herbatę z termosu, biorąc igłę, żeby coś zszyć, zarzucając wędkę, otwierając bramę, prowadząc samochód, używając śrubokrętu, wkręcając śrubę, wbijając gwóźdź, pomyśl o niezwykłym połączeniu żelaza i węgla, dzięki któremu to wszystko jest możliwe.

Literatura:

Zbigniew Górny, „Odlewanie ciągłe i półciągłe.”
W: „Poradnik inżyniera. Odlewnictwo”,
Wyd. 2., PWN, Warszawa 2007

Mirosław Cholewa, Józef Gawroński, Marian Przybył, „Podstawy procesów metalurgicznych”,
Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2012

Teresa Lis, „Współczesne metody otrzymywania stali”, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2000

Zbigniew Pater, „Podstawy metalurgii i odlewnictwa”, Politechnika Lubelska, Lublin 2014

Materiały przesłane przez ekspertów spółki.

² motomind.pl/articles/ciekawostki-ze-swiate-stali/

³ motomind.pl/articles/ciekawostki-ze-swiate-stali/

⁴ motomind.pl/articles/ciekawostki-ze-swiate-stali/